

ISSN 1392-8295

mokslo darbai transactions

RESPECTUS PHILOLOGICUS

2016 Nr. 30 (35)

Kuriame
Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

RESPECTUS PHILOLOGICUS Nr. 30 (35)

MOKSLINIS TĖSTINIS LEIDINYS

Leidžia Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas ir Jano Kochanovskio universiteto Humanitarinis fakultetas Kielcuose du kartus per metus (balandžio 25 d. ir spalio 25 d.).

Leidinyje lietuvių, lenkų, anglų, rusų kalbomis skelbiami originalūs moksliniai straipsniai, atitinkantys svarbiausias fakultetų humanitarinių mokslinių tyrimų kryptis: lingvistikinius tyrinėjimus, literatūros naratyvų ir kontekstų problematiką, reklamos diskurso paveikumą, vertimo teoriją ir praktiką.

CZASOPISMO NAUKOWE

Wydawcy: Uniwersytet Wileński – Wydział Humanistyczny w Kownie oraz Uniwersytet Jana Kochanowskiego – Wydział Humanistyczny w Kielcach. Ukazuje się dwa razy w roku: 25 kwietnia i 25 października.

W czasopiśmie, w językach litewskim, polskim, angielskim i rosyjskim, zamieszczane są oryginalne artykuły naukowe, których tematyka odzwierciedla najważniejsze kierunki badań prowadzonych na wydziałach humanistycznych współpracujących uczelni: badania językoznawcze i literaturoznawcze wraz z ich kontekstami, badania nad reklamą oraz nad teorią i praktyką przekładu.

ONGOING ACADEMIC PUBLICATION

Published twice a year (April 25, October 25) by Vilnius University Kaunas Faculty of Humanities and The Jan Kochanowski University Faculty of Humanities in Kielce.

The periodical publishes original scholarly articles written in English, Lithuanian, Polish and Russian that correspond to the main humanitarian research fields of the faculties: linguistic researches, issues of literary narratives and contexts, influence of advertising discourse, theory and practice of translation.

DUOMENŲ BAZĖS / BAZY DANYCH / ABSTRACTING AND INDEXING

Elektronische Zeitschriftenbibliothek (2002)	Frei zugängliche E-Journals Universitätsbibliothek Regensburg
Arianta (2002)	Naukowe i branżowe polskie czasopisma elektroniczne
Balcan Rusistics (2004)	Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego
C.E.E.O.L. (2005)	Russian Language, Literature and Cultural Studies Central and Eastern European Online Library DFG Nationallizenzen
EBSCO (2006)	Humanities International Complete Humanities Source Current Abstracts Humanities International Index TOC Premier
MLA (2007)	Modern Language Association International Bibliography
Index Copernicus (2008)	Index Copernicus International Journal Master List
Lituanistika (2011)	The Database of the Humanities and Social Sciences in Lithuania
PNB (2011)	Polska Bibliografia Naukowa
MIAR (2011)	Information Matrix for the Analysis of Journals
Linguistic Bibliography Online (2012)	BrillOnline Bibliographies, Netherlands
Ulrichs (2013)	Ulrich's Periodicals

PATIKRA / WERYFIKACJA / VERIFICATION

REDAKCIJOS ADRESAS / ADRES REDAKCJI / EDITORIAL OFFICE

Vilniaus universitetas	Vilnius University	Uniwersytet Jana Kochanowskiego
Kauno humanitarinis fakultetas	Kaunas Faculty of Humanities	Wydział Humanistyczny
Muitinės g. 8	Muitines 8	ul. Świętokrzyska 21D
LT-44280 Kaunas	LT-44280 Kaunas	25-406 Kielce
Lietuva	Lithuania	Polska

Straipsnius ir kitą mokslinę medžiagą prašome siųsti el. paštu arba į žurnalo redakciją Kaune.

Articles and other scientific material shall be sent by e-mail or to the Editorial Office in Kaunas.

Artykuły i inne materiały przeznaczone do publikacji prosimy nadsyłać pocztą elektroniczną lub na adres redakcji w Kownie.

El. paštas / E-mail respectus.philologicus@khf.vu.lt **Tel.** +370 37 750 536

Interneto svetainė / Strona internetowa / Homepage <http://www.rephi.khf.vu.lt>

REDAKTORIAI / REDAKCJA / EDITORS

Gabija Bankauskaitė-Sereikienė (lietuvių kalba / język litewski / Lithuanian language)

Beata Piasecka (lenkų kalba / język polski / Polish language)

Lina Abraitienė (anglų kalba / język angielski / English language)

Alla Diomidova (rusų kalba / język rosyjski / Russian language)

Print ISSN 1392-8295, Online ISSN 2335-2388

© Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas, 2016

© Uniwersytet Jana Kochanowskiego – Wydział Humanistyczny w Kielcach, 2016

RESPECTUS PHILOLOGICUS Nr. 30 (35)
REDAKCINĖ KOLEGIJA – KOLEGIUM REDAKCYJNE
EDITORIAL BOARD

Vyriausioji redaktorė – redaktor naczelny – editor-in-chief

Gabija BANKAUSKAITĖ-SEREIKIENĖ Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
gabija.sereikiene@khf.vu.lt Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Vyriausiosios redaktorės pavaduotojas – zastępcza redaktora naczelnego – deputy editor-in-chief

Marek RUSZKOWSKI Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr., Lenkija
gustaw1960@op.pl Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Vyriausiosios redaktorės pavaduotoja – zastępcza redaktora naczelnego – deputy editor-in-chief

Loreta ULVYDIENĖ Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
loreta.ulvydiene@khf.vu.lt Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Daiva ALIŪKAITĖ Vilniaus universiteto docentė, dr., Lietuva
daiva.aliukaite@khf.vu.lt Docent Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Associate Professor, Vilnius University, Lithuania

Danutė BALŠAITYTĖ Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
dbalsaityte@gmail.com Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Wiesław CABAN Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr., Lenkija
caban@ujk.kielce.pl Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Renato CORSETTI Romos universiteto „La Sapienza“ profesorius, habil. dr., Italija
renato.corsetti@gmail.com Profesor Uniwersytetu Rzymskiego „La Sapienza“, dr hab., Włochy
Professor, Sapienza University of Rome, Italy

Anatolij CHUDINOV Uralo valstybinio pedagoginio universiteto profesorius, dr., Rusija
ap_chudinov@mail.ru Profesor Uralskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego, dr, Rosja
Professor, Ural State Pedagogical University, Russia

Janusz DETKA Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr.,
januszdetka1@wp.pl Lenkija
Professor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Margarita GAVRILINA Latvijos universiteto profesorė, dr., Latvija
gavril@inbox.lv Profesor Uniwersytetu Łotewskiego w Rydze, dr, Łotwa
Professor, University of Latvia, Latvia

Jonė GRIGALIŪNIENĖ Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
jone.grigaliuniene@gmail.com Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Laima KALĖDIENĖ Mykolo Romerio universiteto profesorė, dr., Lietuva
kaledienei@gmail.com Profesor Uniwersytetu Michała Rómera, dr, Litwa
Professor, Mykolas Romeris University, Lithuania

Asta KAZLAUSKIENĖ Vytauto Didžiojo universiteto profesorė, dr., Lietuva
a.kazlauskiene@hmf.vdu.lt Profesor Uniwersytetu Witolda Wielkiego, dr, Litwa
Professor (04H), Vytautas Magnus University, Lithuania

Aleksandras KRASNOVAS
aleksandras.krasnovas@khf.vu.lt

Vilniaus universiteto profesorius, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Jadvyga KRŪMINIENĖ
jadvyga.kruminiene@khf.vu.lt

Vilniaus universiteto profesorė, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Kazimierz LUCIŃSKI
ifs@ujk.edu.pl

Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr., Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Lidia MICHALSKA-BRACHA
lidia.bracha@ujk.edu.pl

Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorė, habil. dr., Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab., Polska
Professor, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Gerald E. MIKKELSON
gemikk@ku.edu

Kanzaso universiteto profesorius, dr., JAV
Profesor Uniwersytetu w Kansas, dr, USA
Professor, The University of Kansas, USA

Olegas POLIAKOVAS
oleg.poljakov@ff.vu.lt

Vilniaus universiteto profesorius, dr., Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego, dr, Litwa
Professor, Vilnius University, Lithuania

Adriana SERBAN
adriana.serban@univ-montp3.fr

Polio Valéry universiteto Montpellier III docentė, dr., Prancūzija
Docent Uniwersytetu Paul Valéry, Montpellier III, dr, Francja
Senior lecturer, Paul Valéry University, Montpellier III, France

Yuri STULOV
yustulov@mail.ru

Minsko valstybinio lingvistikos universiteto profesorius, dr., Baltarusija
Profesor Państwowego Uniwersytetu Lingwistycznego w Mińsku, dr,
Białoruś
Professor, Minsk State Linguistic University, Belarus

Leona TOKER
toker@mscc.huji.ac.il

Jeruzalės Hebrajų universiteto profesorė, habil. dr., Izraelis
Profesor Uniwersytetu Hebrajskiego w Jeruzolimie, dr hab., Izrael
Professor, The Hebrew University of Jerusalem, Israel

TURINYS / SPIS TREŚCI

I. LITERATŪROS NARATYVAI IR KONTEKSTAI / NARRACJE LITERACKIE I KONTEKSTY

Olena Mashchenko (Ukraina / Ukraina). Gish Jen: Loosening the Canyon of the Canon	9
Kristina Stankevičiūtė (Lietuva / Litwa). Don Juan: the Discourse of Seduction as an Exercise of Power	15
Елена Бразговская (Rusija / Rosja). Поэтика трансцендентного: стилистическая редукция как инструмент репрезентации сакрального	24
Анна Дашенко (Ukraina / Ukraina). «Рассуждения о <i>цы</i> » («詞論») Ли Цинчжао	35
Viktorija Jonkutė (Lietuva / Litwa). Tautinės tapatybės (re)konstravimas XX a. pab. tautinio atgimimo laikotarpio lietuvių ir latvių literatūrinėje spaudoje	45
Элеонора Шафранская (Rusija / Rosja). Контекстуальная семантика заглавия романа Михаила Шишкина «Взятие Измаила»	55

II. LINGVISTIKOS TYRIMAI / BADANIA LINGWISTYCZNE

Donna E. West (JAV / USA). Pretense as Creative Hallucination	63
Ewa Sikora (Lenkija / Polska). Językowo-kulturowa motywacja mazowieckich chrematonimów funeralnych	74
Marek Ruszkowski (Lenkija / Polska). Oboczność typu ‘ambasadorzy // ambasadorowie’ we współczesnej polszczyźnie	84
Oskar Gawlik (Lenkija / Polska). On the Transitive Object Control into -ing Complementation Pattern in Contemporary Spoken American English: a Corpus-driven Study	93
Iwona Kačka-Stanik (Lenkija / Polska). Wpływ metody gramatyczno-tłumaczeniowej i bezpośredniej na nauczanie dzieci języka angielskiego	102

III. VERTIMO TEORIJA IR PRAKTIKA / BADANIA NAD TEORIĄ I PRAKTYKĄ PRZEKŁADU

Robertas Kudirka, Saulė Juzelėnienė, Laima Lazauskaitė (Lietuva / Litwa). Filmų pavadinimų vertimas: vertimo būdai ir problematika	111
Tatjana Solomonik-Pankrashova, Viktorija Lobinaitė (Lietuva / Litwa). Adaptation of the Epic Legend of Siegfried: from Archetypal Hero Myth to Film	121

IV. REKLAMOS TYRIMAI / BADANIA NAD REKLAMĄ

Gabija Bankauskaitė-Sereikienė, Raminta Stravinskaitė (Lietuva / Litwa). Vyriškumo reprezentacija tarpukario Lietuvos spaudos reklamoje	131
--	-----

V. NUOMONĖ: POLITIKOS ISTORIJA / OPINIA: HISTORIA POLITYCZNA

Joanna Sadowska (Lenkija / Polska). The Socialist Youth Union (1957–1976) – Polish Counterpart of Komsomol	147
---	-----

**VI. MOKSLINIO GYVENIMO KRONIKA /
KRONIKA ŻYCIA NAUKOWEGO**

Konferencijų apžvalgos / Konferencje

- Jūratė Radavičiūtė** (Lietuva / Litwa). Opening New Paths for Scientific Discussion: an Overview of the 9th International Scientific Conference “Man in the Space of Language”157
- Jurgita Astrauskienė** (Lietuva / Litwa). Idėjų sklaida mokslinėje konferencijoje „Tarp eilučių: lingvistikos, literatūrologijos, medijų erdvė 2016“160

Knygų recenzijos / Recenzje książek

- Marzena Marczevska** (Lenkija / Polska). The Mystery of Indo-European Languages – a Few Remarks on the Book by Oleg Poljakov163

- Anonsai / Zapowiedzi**167

- VII. REIKALAVIMAI STRAIPSNIAIS /
ZASADY OPRACOWYWANIA PUBLIKACJI**168

CONTENTS

I. ISSUES OF LITERARY NARRATIVES AND CONTEXTS

Olena Mashchenko (Ukraine). Gish Jen: Loosening the Canyon of the Canon	9
Kristina Stankevičiūtė (Lithuania). Don Juan: the Discourse of Seduction as an Exercise of Power	15
Елена Бразговская (Russia). Poetics of Transcendence: Stylistic Reduction as a Tool for Representation of Sacred Meanings.....	24
Анна Дашенко (Ukraine). “Essay on <i>Ci</i> ” by Li Qingzhao	35
Viktorija Jonkutė (Lithuania). (Re)construction of National Identity in the Lithuanian and Latvian Literary Press during the National Revival Period in the Late 20 th Century	45
Элеонора Шафранская (Russia). Contextual Semantics of the Title of Michail Shishkin’s Novel “The Capture of Izmail”	55

II. LINGUISTIC RESEARCHES

Donna E. West (USA). Pretense as Creative Hallucination	63
Ewa Sikora (Poland). Language and Cultural Motivation of Mazowsze’s Funerals Chrematonims.....	74
Marek Ruzkowski (Poland). Alternative Variants of the Type ‘Ambasadorzy // Ambasadorowie’ in the Contemporary Polish.....	84
Oskar Gawlik (Poland). On the Transitive Object Control into -ing Complementation Pattern in Contemporary Spoken American English: a Corpus-Driven Study	93
Iwona Kačka-Stanik (Poland). The Influence of the Grammar-Translation Method and the Direct Method on Students’ Results	102

III. THEORY AND PRACTICE OF TRANSLATION

Robertas Kudirka, Saulė Juzelėnienė, Laima Lazauskaitė (Lithuania). The Strategies and Problems in Film Title Translation	111
Tatyana Solomonik-Pankrashova, Viktorija Lobinaitė (Lithuania). Adaptation of the Epic Legend of Siegfried: from Archetypal Hero Myth to Film.....	121

IV. ADVERTISING DISCOURSE

Gabija Bankauskaitė-Sereikienė, Raminta Stravinskaitė (Lithuania). Masculinity Representation in Lithuanian Interwar Press Advertising	131
---	-----

V. OPINION: POLITICS OF HISTORY

Joanna Sadowska (Poland). The Socialist Youth Union (1957–1976) – Polish Counterpart of Komsomol	147
---	-----

VI. SCIENTIFIC LIFE CHRONICLE**Conference review**

Jūratė Radavičiūtė (Lithuania). Opening New Paths for Scientific Discussion: an Overview of the 9th International Scientific Conference “Man in the Space of Language” 157

Jurgita Astrauskienė (Lithuania). The Dissemination of Ideas in the Scientific Conference “Thought Elaboration: Linguistics, Literature, Media Expression: Tell Me 2016” 160

Book reviews

Marzena Marczevska (Lenkija / Polska). The Mystery of Indo-European Languages – a Few Remarks on the Book by Oleg Poljakov..... 163

Announcements 167

VII. REQUIREMENTS FOR PUBLICATION 168

Marek Ruszkowski

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Instytut Filologii Polskiej

ul. Świętokrzyska 15, 25–406 Kielce, Polska

E-mail: gustaw1960@op.pl

Zainteresowania naukowe: gramatyka języka polskiego, stylistyka, językoznawstwo statystyczne

OBOCZNOŚĆ TYPU *AMBASADORZY* // *AMBASADOROWIE* WE WSPÓŁCZESNEJ POLSZCZYŹNIE

Artykuł porusza zagadnienie wariantywności form mianownika liczby mnogiej rzeczowników osobowych rodzaju męskiego. Mogą one przybierać końcówkę fleksyjną -owie, która często jest oboczna z -y (rzadziej z -i, -e). Postacie mianownika liczby mnogiej są synkretyczne z formami wołacza. Dystrybucja zakończeń -owie // -y przysparza poważnych trudności, ponieważ nie jest oparta na czynnikach morfologicznych.

Analizie poddano 40 par form obocznych typu: astrolodzy // astrologowie, profesorzy // profesorowie, zegarmistrze // zegarmistrzowie, które zostały zaczerpnięte z poradnika językowego z początku lat sześćdziesiątych XX wieku. Zweryfikowano je normatywnie i frekwencyjnie. Pierwsza weryfikacja została oparta na rozstrzygnięciach zawartych w Wielkim słowniku poprawnej polszczyzny PWN. Podstawą weryfikacji frekwencyjnej był elektroniczny Narodowy Korpus Języka Polskiego. Porównanie normy językowej dawnej i współczesnej pokazuje, że nie wszystkie warianty 50 lat temu traktowane jako poprawne są dzisiaj akceptowane. Z kolei analiza ilościowa dowodzi, że na ogół można zaobserwować frekwencyjną przewagę postaci krótszej (miarą długości jest liczba sylab), ale nie zawsze. Zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że na wybór formy dłuższej (z końcówką -owie) wpływają czynniki eufoniczne, semantyczne i stylistyczne.

SŁOWA KLUCZOWE: mianownik liczby mnogiej, wariantywność końcówek fleksyjnych, norma językowa, frekwencja.

Przedmiotem opisu są w tym artykule formy wariantywne mianownika liczby mnogiej rzeczowników męskoosobowych z obocznymi końcówkami -owie // -y (rzadziej -i, -e). Są one synkretyczne z formami wołacza.

Bogdan Walczak zauważa, że „w mianowniku liczby mnogiej rzeczowników rodzaju męskiego polszczyzna odziedziczyła z prasłowiańskiego końcówki -i (od przełomu XV i XVI wieku po historycznie miękkich -y) i -owie (dla rzeczowników twar-dotematowych) oraz -e (dla rzeczowników miękkotematowych)” (Walczak 1995: 123).

Wszystkie te końcówki przetrwały do dziś, „przy czym repertuar ten został wzbogacony o zapożyczoną z łaciny końcówkę -a, np. *akta, grunta*” (Długosz-Kurczabowa, Dubisz 2006: 206).

Końcówka *-owie* była właściwa dawnym tematom na *-ŭ-*, jest więc historycznie uzasadniona w formie *synowie*, scsł. *synove*, ale do rzeczowników takich, jak *panowie*, *ojcowie*, *królowie*, *mężowie* przedostała się drogą analogii, czyli upodobnienia morfologicznego (Szober 1959: 173).

W języku staropolskim (mniej więcej do połowy XVI stulecia) końcówka *-owie* miała znacznie większy zakres zastosowania. Można jej było użyć w odniesieniu do rzeczowników żywotnych (osobowych i nieosobowych) oraz nieżywotnych, np. *sąsiadowie*, *nieprzyjacielowie*, *doktorowie*, *Murzynowie*, *Francuzowie*, *Polakowie*, *Węgrowie*, *pacjentowie*; *zwierzowie*, *wielbłądowie*, *smokowie*, *krokodylowie*, *wołowie*, *łośiowie*, *baranowie*, *kotowie*, *wróbłowie*, *wężowie*; *zębowie*, *biczowie*, *szczepowie*, *narodowie*, *językowie*, *krajowie*, *sądowie*, *stanowie* (Kryński 1917: 53).

Mimo że „w okresach dawniejszych było wiele wahań i chaosu” (Benni i in. 1923: 257), widać ewolucję końcówek. Na przykład w XIV–XV w. występowały formy *krukowie*, *orłowie*, w XVI – *krucy*, *orli*, obecnie – *kruki*, *orły* (Rospond 1979: 243). Później końcówka *-owie* została ograniczona najpierw do rzeczowników żywotnych, a później tylko do osobowych (Walczak 1995: 78).

Często końcówkę *-owie* traktuje się jako tzw. „godnościową”, o czym świadczą m.in. następujące opinie językoznawców:

Zakończenie *-owie* mają formy osobowe męskie, oznaczające urzędy, godności, pokrewieństwo (oraz nazwiska rodowe i imiona narodów starożytnych), np. *panowie*, *królowie*, *posłowie*, *wodzowie*, *świadkowie*, *ojcowie*, *mężowie*, *zięciowie* (Stein, Zawiliński 1907: 156);

Końcówka *-owie* występuje w rzeczownikach oznaczających godność, stanowisko lub stopnie pokrewieństwa (Szober 1938: 187);

Wiele rzeczowników męskich osobowych ma końcówkę *-owie* (zwłaszcza rzeczowniki oznaczające godność, stanowisko, narodowość, stopień pokrewieństwa), np.: *wodzowie*, *profesorowie*, *Arabowie*, *Belgowie*, *ojcowie* (Doroszewski 1973: 336);

Rzeczowniki męskoosobowe mają w swoim zasobie końcówkę *-owie*, współcześnie im tylko właściwą, która – o ile występuje z innym równoległym wykładnikiem – może również sygnalizować nacechowaną respektom postawę mówiącego (ta pragmatyczna funkcja końcówki *-owie* nazywana jest „godnościową”). Porównajmy: *profesorz-y* i *profesorowie*, *inżynierz-y* i *inżynierowie*, *ambasadorz-y* i *ambasadorowie* (Nagórko 1996: 136).

Końcówkę *-owie* „mają rzeczowniki oznaczające godność, urząd, zawód, stopień pokrewieństwa, nazwy niektórych narodów oraz imiona własne”. Niektóre rzeczowniki mogą przybierać obocznie końcówki *-i*, *-y* // *-owie*; *-e* // *-owie*, np. *królowie* // *króle*, *paziowie* // *pazie*, *opiekuni* // *opiekunowie*, *dyrektorzy* // *dyrektorowie*, *inżynierzy* // *inżynierowie* (Strutyński 1997: 179–180).

Nie są to jednak poglądy powszechnie przyjęte. Na przykład Hanna Jadacka zajmuje inne stanowisko:

Nie w pełni przekonujące jest natomiast kwalifikowanie niezbyt licznych oboczności w rodzaju *doktorzy* // *doktorowie*, *profesorzy* // *profesorowie* jako przykładów regularnych opozycji stylistycznych *neutralny* – *nacechowany podniosłe*. Końcówka *-owie* słusznie uchodziłaby za „godnościową”, gdyby dołączano ją do wszystkich rzeczowników nazywających bardzo eksponowane stanowiska, tytuły i zaszczyty. Tymczasem wiele leksemów o takiej funkcji semantycznej jest jej pozbawionych, np. *adwokaci*, *biskupi*, *cesarze*, *docenci*, *dostojnicy*, *dy-*

rektorzy, dziekani, hetmani, kierownicy, kongresmeni, legaci, magnaci, mandaryni, mecenasi, nuncjusze, papieże, premierzy, prezydenci, prokuratorzy, przywódcy, rabini, rektorzy (Jadacka 2005: 20–21).

Dystrybucja końcówek *-owie*, *-y* stwarza kłopoty, ponieważ „nie są regulowane czynnikami morfologicznymi”. Końcówkę *-y* mogą również przybierać rzeczowniki neutralne dla nadania nacechowania ujemnego, np. *profesory, chłopy, generały* (Wróbel 2001: 98). Już u Adama Mickiewicza spotykamy formy o wyraźnie pejoratywnym charakterze, typu *senatory* (obok neutralnej *senatorowie*) w *Dziadach* czy *dworzany* (obok *dworzanie*) w *Reducie Ordon*a (Skubalanka, Książek-Bryłowa 1992: 96).

Językoznawcy podkreślają również, że „bardziej naturalna jest też końcówka *-owie* w nazwach zawodów zakończonych na *-log*. Obok niej występują jednak formy z *-y*: *biologowie: biolodzy; filologowie: filolodzy; geologowie: geolodzy*”, a także *senatorowie: senatorzy* (Klebanowska i in. 1985: 80).

We współczesnym języku polskim wszystkie w zasadzie rzeczowniki na *-log*, oznaczające specjalistów z różnych dyscyplin naukowych, mają formy podwójne (por. *biolodzy – biologowie, psychologzy – psychologowie* itd.) [...] Obecnie mówiący skłonni są dawać pierwszeństwo końcówce *-owie* (Buttler i in. 1973: 188–189).

Jan Tokarski za w pełni wariantywne uważa formy *oficerowie // oficerzy, radcowie // radcy*, chociaż zaznacza, że w rzeczownikach męskoosobowych końcówka *-owie* występuje „bez wyraźnej motywacji” (Tokarski 1978: 101).

Dawniej stan wariantywności był inny, np. oboczność typu *biskupi // biskupowie* czy *łwi // lwowie* utrzymywała się jeszcze w wieku XVII (Klemensiewicz i in. 1981: 276).

Opinie na temat zakresu występowania końcówki *-owie*, i to formułowane prawie w tym samym czasie, są niekiedy sprzeczne. Niektórzy językoznawcy mówią „o cofaniu się końcówki *-owie*, która nabiera charakteru archaicznego” (Bajerowa 2003: 58), inni na wybranych przykładach dowodzą, że jest odwrotnie: „Formy *profesorowie* i *profesorzy* mogą być używane zamiennie, ale pierwsza z nich jest kilkadziesiąt razy częstsza od drugiej” (Bańko 2002: 30).

Jeszcze niespełna 50 lat temu Władysław Kuraszkiewicz za całkowicie wariantywne uważał postacie: *astrolo-dzy – astrologowie, autorzy – autorowie, aktorzy – aktorowie, bohaterzy – bohaterowie, dyrektorzy – dyrektorowie, pedagogzy – pedagogowie, filolodzy – filologowie, kuratorzy – kuratorowie, kuzyni – kuzynowie* (Kuraszkiewicz 1970: 117). Dzisiaj formy *autorowie, aktorowie* traktowane są jako niepoprawne, a *dyrektorowie, filologowie, kuratorowie, kuzynowie, pedagogowie* jako rzadkie (Dubisz 2003; Markowski 2010).

Ze znanych mi opracowań najwięcej form obocznych tego typu jest wymienionych w poradniku z początku lat sześćdziesiątych XX wieku:

administratorzy, rzadziej administratorowie; agrobiolodzy lub agrobiologowie; ambasadorowie lub ambasadorzy; aniołowie, rzadko anioły, najrzadziej anieli; astrologowie lub astrolo-dzy; astronomowie lub astronomi; autorzy lub autorowie; bakteriolo-dzy lub bakteriologowie; biolodzy lub biologowie; bohaterzy lub bohaterowie; cenzorzy, rzadziej cenzorowie; dyrektorzy, rzadziej dyrektorowie; egzaminatorzy, rzadziej egzaminatorowie; elektorzy lub elektorowie; eskulapi lub eskulapowie; filolodzy lub filologowie; inspektorzy

lub *inspektorowie*; *introligatorzy*, rzadko *introligatorowie*; *inżynierowie* lub *inżynierzy*; *kapelmistrze* lub *kapelmistrzowie*; *komiwojażerzy* lub *komiwojażerowie*; *kuratorowie* lub *kuratorzy*; *kuzyni* lub *kuzynowie*; *lokatorzy* lub *lokatorowie*; *majorowie* lub *majorzy*; *oficerowie*, rzadziej *oficerzy*; *te pacholki* lub *ci pacholcy*, *pachołkowie*; *paziowie* lub *pazie*; *pedagodzy* lub *pedagogowie*; *piastuni* lub *piastunowie*; *profesorowie* lub *profesorzy*; *prokuratorzy* lub *prokuratorowie*; *rektorzy*, rzadziej *rektorowie*; *rotmistrze* lub *rotmistrzowie*; *trybuni* lub *trybunowie*; *wachmistrze* lub *wachmistrzowie*; *wirtuozzi* lub *wirtuozowie*; *ci wnukowie* lub *te wnuki*; *wójci* lub *wójtowie*; *zegarmistrze* lub *zegarmistrzowie* (Gaertner i in. 1962: 122–123).

Formy te należy zweryfikować normatywnie i frekwencyjnie. Pierwsza weryfikacja jest oparta na rozstrzygnięciach zawartych w *Wielkim słowniku poprawnej polszczyzny PWN* (Markowski 2010; dalej WSPP) – największym i najbardziej prestiżowym leksykonie ortoepicznym współczesnej polszczyzny. Ocena normatywna wymienionych form, zawarta w WSPP, jest zróżnicowana. Można wyróżnić kilka stanowisk:

1. brak hasła: *agrobiolog*, *lokator*, *pacholek*;
2. jedna z form uznana jest za niepoprawną: *astronomowie*, nie: *astronomi*; *autorzy*, nie: *autorowie*; *paziowie*, nie: *pazie*; *wójtowie*, nie: *wójci*;
3. wymieniona jest tylko jedna postać, np. *administratorzy*, *bakteriolodzy*, *egzaminatorzy*, *inspektorzy*, *introligatorzy*, *kuratorzy*;
4. jedna z form traktowana jest jako rzadka: *dyrektorzy*, rzad. *dyrektorowie*; *eskulapowie*, rzad. *eskulapi*; *filolodzy*, rzad. *filologowie*; *inżynierowie*, rzad. *inżynierzy*; *komiwojażerowie*, rzad. *komiwojażerzy*; *kuzyni*, rzad. *kuzynowie*; *pedagodzy*, rzad. *pedagogowie*; *profesorowie*, rzad. *profesorzy*; *prokuratorzy*, rzad. *prokuratorowie*; *rektorzy*, rzad. *rektorowie*; *wachmistrze*, rzad. *wachmistrzowie*;
5. jedna postać fleksyjna uznana jest za przestarzałą: *aniolowie* a. *anioły*, przestarz. *anieli*; *oficerowie*, przestarz. *oficerzy*;
6. między formami istnieje różnica semantyczna: *cenzorzy* ‘urzędnik cenzury’ – *cenzorowie* ‘urzędnik w starożytnym Rzymie’; *elektorzy* ‘wyborca’ – *elektorzy* a. *elektorowie* ‘książę w dawnych Niemczech, któremu przysługiwało prawo obierania cesarza’; *wnukowie* ‘tylko chłopcy’ – *wnuki* ‘chłopcy i dziewczęta’;
7. pozostałe formy (12 par) uznawane są za całkowicie równorzędne, np. *ambasadorzy* a. *ambasadorowie*, *biolodzy* a. *biologowie*, *bohaterowie* a. *bohaterzy*, *kapelmistrze* a. *kapelmistrzowie*, *majorzy* a. *majorowie*, *trybuni* a. *trybunowie*, *zegarmistrze* a. *zegarmistrzowie*.

Niektóre formy mianownika liczby mnogiej nienotowane w WSPP *Uniwersalny słownik języka polskiego* uznaje za wariantywne: *agrobiolodzy* a. *agrobiologowie*; *pacholki*, *pacholcy*, rzadziej *pachołkowie* (w znaczeniu osobowym). Jedynie postać *lokatorzy* jest wyłączna (Dubisz 2003; dalej USJP). Również rozstrzygnięcia zawarte w WSPP nie zawsze pokrywają się ze stanowiskiem USJP, który dopuszcza na przykład dublety: *bakteriolodzy* a. *bakteriologowie* oraz rzadkie formy *inspektorowie*, *kuratorowie* (oprócz częstszych *kuratorzy*, *inspektorzy*).

Weryfikacja frekwencyjna została oparta na elektronicznym *Narodowym Korpusie Języka Polskiego* (<http://www.nkjp.pl>; dalej NKJP), który zawiera ponad półtora miliarda słów. Udział wymienionych form jest następujący:

(1) <i>administratorzy</i> – 3083 (99,8 %)	(2) <i>agrobiolodzy</i> – 0
<i>administratorowie</i> – 7 (0,2 %)	<i>agrobiologowie</i> – 0
Razem – 3090 (100 %)	Razem – 0
(3) <i>ambasadorzy</i> – 655 (47,7 %)	(4) <i>anioły</i> – 8830 (54,1 %)
<i>ambasadorowie</i> – 719 (52,3 %)	<i>aniołowie</i> – 5678 (34,8 %)
Razem – 1374 (100 %)	<i>anieli</i> – 1807 (11,1 %)
	Razem – 16315 (100 %)
(5) <i>astrolodzy</i> – 208 (54,6 %)	(6) <i>astronomi</i> – 82 (5,6 %)
<i>astrologowie</i> – 173 (45,4 %)	<i>astronomowie</i> – 1395 (94,4 %)
Razem – 381 (100 %)	Razem – 1477 (100 %)
(7) <i>autorzy</i> – 38262 (99,8 %)	(8) <i>bakteriolodzy</i> – 6 (100 %)
<i>autorowie</i> – 61 (0,2 %)	<i>bakteriologowie</i> – 0 (0,0 %)
Razem – 38323 (100 %)	Razem – 6 (100 %)
(9) <i>biolodzy</i> – 741 (75,1 %)	(10) <i>bohaterzy</i> – 396 (2,6 %)
<i>biologowie</i> – 246 (24,9 %)	<i>bohaterowie</i> – 14631 (97,4 %)
Razem – 987 (100 %)	Razem – 15027 (100 %)
(11) <i>cenzorzy</i> – 454 (97,4 %)	(12) <i>dyrektorzy</i> – 20303 (99,6 %)
<i>cenzorowie</i> – 12 (2,6 %)	<i>dyrektorowie</i> – 74 (0,4 %)
Razem – 466 (100 %)	Razem – 20377 (100 %)
(13) <i>egzaminatorzy</i> – 887 (99,8 %)	(14) <i>elektorzy</i> – 328 (90,9 %)
<i>egzaminatorowie</i> – 2 (0,2 %)	<i>elektorowie</i> – 33 (9,1 %)
Razem – 889 (100 %)	Razem – 361 (100 %)
(15) <i>eskulapi</i> – 1 (33,3 %)	(16) <i>filolodzy</i> – 156 (67,5 %)
<i>eskulapowie</i> – 2 (66,7 %)	<i>filologowie</i> – 75 (32,5 %)
Razem – 3 (100 %)	Razem – 231 (100 %)
(17) <i>inspektorzy</i> – 8364 (99,8 %)	(18) <i>introligatorzy</i> – 45 (100 %)
<i>inspektorowie</i> – 17 (0,2 %)	<i>introligatorowie</i> – 0 (0,0 %)
Razem – 8381 (100 %)	Razem – 45 (100 %)
(19) <i>inżynierzy</i> – 72 (1,8 %)	(20) <i>kapelmistrze</i> – 16 (28,6 %)
<i>inżynierowie</i> – 3889 (98,2 %)	<i>kapelmistrzowie</i> – 40 (71,4 %)
Razem – 3961 (100 %)	Razem – 56 (100 %)
(21) <i>komiwojażerzy</i> – 3 (18,75 %)	(22) <i>kuratorzy</i> – 1200 (99,92 %)
<i>komiwojażerowie</i> – 13 (81,25 %)	<i>kuratorowie</i> – 1 (0,08 %)
Razem – 16 (100 %)	Razem – 1201 (100 %)
(23) <i>kuzyni</i> – 1041 (94,7 %)	(24) <i>lokatorzy</i> – 17358 (99,95 %)
<i>kuzynowie</i> – 58 (5,3 %)	<i>lokatorowie</i> – 9 (0,05 %)
Razem – 1099 (100 %)	Razem – 17367 (100 %)
(25) <i>majorzy</i> – 28 (38,9 %)	(26) <i>oficerzy</i> – 16 (0,17 %)
<i>majorowie</i> – 44 (61,1 %)	<i>oficerowie</i> – 9434 (99,83 %)
Razem – 72 (100 %)	Razem – 9450 (100 %)

(27) <i>pacholki</i> – 647 (71,9 %)	(28) <i>pazie</i> – 25 (23,8 %)
<i>pacholcy</i> – 45 (5,0 %)	<i>paziowie</i> – 80 (76,2 %)
<i>pacholkowie</i> – 208 (23,1 %)	Razem – 105 (100 %)
Razem – 900 (100 %)	
(29) <i>pedagodzy</i> – 5742 (98,9 %)	(30) <i>piastuni</i> – 6 (46,2 %)
<i>pedagogowie</i> – 66 (1,1 %)	<i>piastunowie</i> – 7 (53,8 %)
Razem – 5808 (100 %)	Razem – 13 (100 %)
(31) <i>profesorzy</i> – 226 (3,5 %)	(32) <i>prokuratorzy</i> – 7858 (99,83 %)
<i>profesorowie</i> – 6257 (96,5 %)	<i>prokuratorowie</i> – 13 (0,17 %)
Razem – 6483 (100 %)	Razem – 7871 (100 %)
(33) <i>rektorzy</i> – 1749 (99,5 %)	(34) <i>rotmistrze</i> – 25 (52,1 %)
<i>rektorowie</i> – 8 (0,5 %)	<i>rotmistrzowie</i> – 23 (47,9 %)
Razem – 1757 (100 %)	Razem – 48 (100 %)
(35) <i>trybuni</i> – 63 (80,8 %)	(36) <i>wachmistrze</i> – 14 (100 %)
<i>trybunowie</i> – 15 (19,2 %)	<i>wachmistrzowie</i> – 0 (0,0 %)
Razem – 78 (100 %)	Razem – 14 (100 %)
(37) <i>wirtuozi</i> – 514 (100 %)	(38) <i>wnuki</i> – 6578 (88,7 %)
<i>wirtuozowie</i> – 0 (0,0 %)	<i>wnukowie</i> – 835 (11,3 %)
Razem – 514 (100 %)	Razem – 7413 (100 %)
(39) <i>wójci</i> – 7 (0,1 %)	(40) <i>zegarmistrze</i> – 123 (79,4 %)
<i>wójtowie</i> – 5423 (99,9 %)	<i>zegarmistrzowie</i> – 35 (20,6 %)
Razem – 5430 (100 %)	Razem – 155 (100 %)

W NKJP występują formy niezgodne ze współczesną normą językową (*astronomi*, *autorowie*, *pazie*, *wójci*), ale zazwyczaj pojawiają się one w tekstach dawniejszych i mają niewielką frekwencję (wyjątkiem jest postać *pazie*, której udział wynosi prawie 24 %).

Jeśli pominiemy formy: 1. uznawane przez WSPP za niepoprawne, 2. różniące się znaczeniem, 3. traktowane przez obydwa słowniki (WSPP i USJP) jako niewariantywne – otrzymamy 29 par wariantów (nr 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 12, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40). Ponieważ formy *agrobiolodzy*, *agrobiologowie* nie wystąpiły w NKJP, analizowanych par obocznych jest 28. Na pierwszym miejscu umieszczone zostały formy krótsze (z końcówkami *-y*, *-i*, *-e*), a na drugim rzeczowniki z końcówką *-owie*, które są o jedną sylabę dłuższe.

Jedno z praw George'a K. Zipfa mówi, że długość wyrazu (mierzona w fonemach i sylabach) maleje tym bardziej, im wyraz ten ma większą frekwencję w odpowiednio dużym korpusie tekstów. Oznacza to, że wyrazy najkrótsze występują w tekstach najczęściej, a wyrazy najdłuższe – najrzadziej (Zipf 1949). Należy się więc spodziewać, że formy krótsze (z końcówkami *-y*, *-i*, *-e*) będą miały większą frekwencję. Badany materiał to potwierdza, gdyż w 18 parach wariantów przewagę frekwencyjną mają postacie krótsze, co stanowi 64,3 %, a w 10 dubletach – dłuższe (35,7 %).

Można przypuszczać, że na wybór postaci dłuższych, a więc językowo mniej ekonomicznych, wpływają względy trojakiego rodzaju.

Po pierwsze, niektóre z nich są bardziej eufoniczne. Forma *komiwojażerzy* jest czterokrotnie rzadsza niż *komiwojażerowie*, zawiera bowiem podwojoną spółgłoskę /ż/, którą dzieli tylko samogłoska /e/, a to nie brzmi najlepiej i jest trudne do wymówienia. Podobnie jest z postacią *inżynierzy*, która ma tylko dwuprocentową frekwencję. Rzeczownik *magister* (nienotowany w zestawie) przybiera dwie postacie: *magistrowie* lub *magistrzy*. Jednak postać krótsza występuje w NKJP 101 razy (32,0 %), a dłuższa – 215 (68,0 %). Formę *magistrzy*, mimo że często przez słowniki ortoepiczne i ogólne jest wymieniana na pierwszym miejscu (np. Bańko 2000; Dubisz 2003; Markowski 2010), można z eufonicznego punktu widzenia uznać za gorszą, ponieważ zbieg spółgłosek /stʃ/ razi swoim brzmieniem, jest trudny do wymówienia i powoduje efekt kakofonii (dwie spółgłoski szczelinowe przedzielone zwartą; dwie pierwsze przedniojęzykowo-zębowe, ostatnia przedniojęzykowo-dziąsłowa, wszystkie twarde i bezdźwięczne). Być może dlatego niektóre wydawnictwa normatywne podają tylko postać *magistrowie* (np. Miodek 2005: 255), chociaż jest o jedną sylabę dłuższa (por. Ruszkowski 2014).

Z kolei w parze *pedagodzy* – *pedagogowie* zdecydowanie dominuje forma krótsza z końcówką -y (prawie 99 %). Można jednak sądzić, że to nie długość zadecydowała o bardzo dużej przewadze frekwencyjnej, tylko względy eufoniczne. Forma *pedagogowie* zawiera podwojoną sylabę /go/, co zaburza harmonię brzmieniową. Prowadzi to często do haplogologii, czyli redukcji jednej z dwu identycznych sylab, które występują obok siebie. Tak stało się z łacińskim rzeczownikiem *nutritrix* ‘żywicielka’, serbsko-chorwackim *ikononos* ‘deska, na której narysowana jest ikona’ czy polskim przymiotnikiem *tragikomiczny*, które zostały zredukowane do form *nutrix*, *ikonos* i *tragikomiczny* (Gołąb i in. 1968: 226; Polański 1993: 206).

Tak więc względy eufoniczne okazały się istotniejsze niż długość wyrazów. Na pozór wydaje się, że jest to niezgodne z dążeniem do ekonomii wypowiedzi, lecz ekonomia przejawia się nie tylko w używaniu form krótszych. Jadwiga Sambor zauważa:

U podstaw wszelkiej ludzkiej działalności, a więc także działalności językowej, leży zasada ekonomii wysiłku, zgodnie z którą człowiek działa tak, by osiągnąć maksimum korzyści przy minimum wysiłku. Prawo ekonomii wysiłku w językowym zachowaniu się ludzi uwzględnia zarówno mówiących, jak i słuchających: dla mówiącego optymalna sytuacja zachodzi, gdy może on poprzestać na minimum wysiłku (czyli znaki językowe winny być jak najprostsze), dla słuchającego – gdy tekst jest maksymalnie wyrazisty (zatem znaki językowe muszą się dostatecznie różnić między sobą) (Sambor 1972: 59–60).

Po drugie, „nielicznym obocznościami fleksyjnym towarzyszą różnice znaczeniowe; z formami *doktorzy*, *profesorzy* wiążemy na ogół znaczenie ‘lekarze’, ‘nauczyciele szkół średnich’, podczas gdy *doktorowie*, *profesorowie* to osoby kojarzone ze środowiskiem akademickim” (Jadacka 2005: 20–21).

Po trzecie, mimo różnych zastrzeżeń formy z końcówką -owie wnoszą pewien odcień godnościowy, stąd przewaga form typu *ambasadorowie*, *bohaterowie*, *kapelmistrzowie*, *oficerowie*, *majorowie*, które w odczuciu użytkowników języka brzmią zapewne „dostojniej” niż ich krótsze odpowiedniki.

Większość badanych wariantywnych form fleksyjnych jest zgodna z normą językową, toteż czynnik ortoepiczny nie powinien mieć wpływu na wybór jednej z nich. Na ogół można zaobserwować frekwencyjną przewagę postaci krótszej, ale nie zawsze. Zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że na wybór formy dłuższej (z końcówką *-owie*) wpływają czynniki eufoniczne, semantyczne i stylistyczne.

Bibliografia

- BAJEROWA, I., 2003. *Zarys historii języka polskiego 1939–2000*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- BAŃKO, M. red., 2000. *Inny słownik języka polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- BAŃKO, M., 2002. *Wykłady z polskiej fleksji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- BENNI, T., ŁOŚ, J., NITSCH, K., ROZWADOWSKI, J., UŁASZYN, H., 1923. *Gramatyka języka polskiego*. Kraków: Polska Akademia Umiejętności.
- BUTTLER, D., KURKOWSKA, H., SATKIEWICZ, H., 1973. *Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności gramatycznej*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- DŁUGOSZ-KURCZABOWA, K., DUBISZ, S., 2006. *Gramatyka historyczna języka polskiego*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- DOROSZEWSKI, W. red., 1973. *Słownik poprawnej polszczyzny PWN*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- DUBISZ, S. red., 2003. *Uniwersalny słownik języka polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- GAERTNER, H., PASSENDORFER, A., KOCHAŃSKI, W., 1962. *Poradnik gramatyczny*. Wyd. 4. Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych.
- GOŁĄB, Z., HEINZ, A., POLAŃSKI, K., 1968. *Słownik terminologii językoznawczej*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- JADACKA, H., 2005. *Kultura języka polskiego. Fleksja, słowotwórstwo, składnia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- KLEBANOWSKA, B., KOCHAŃSKI, W., MARKOWSKI, A., 1985. *O dobrej i złej polszczyźnie*. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- KLEMENSIEWICZ, Z., LEHR-SPLAWIŃSKI, T., URBAŃCZYK, S., 1981. *Gramatyka historyczna języka polskiego*. Wyd. 4. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- KRYŃSKI, A. A., 1917. *Gramatyka języka polskiego*. Wyd. 6. Warszawa: Skład Główny w Księgarni M. Arcta.
- KURASZKIEWICZ, W., 1970. *Podstawowe wiadomości z gramatyki historycznej języka polskiego*. Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych.
- MARKOWSKI, A. red., 2010. *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- MIODEK, J., 2005. *Słownik ojczyny polszczyzny*. Oprac. M. Zaško-Zielińska, T. Piekot. Wrocław: Wydawnictwo EUROPA.
- NAGÓRKO, A., 1996. *Zarys gramatyki polskiej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Narodowy Korpus Języka Polskiego*. Dostępne na stronie: <http://www.nkjp.pl> [od 28.03.2016].
- POLAŃSKI, K., 1993. Haploglia (hapaksepsia, haplolalia). In: Red. K. Polański. *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 206.
- ROSPOND, S., 1979. *Gramatyka historyczna języka polskiego*. Wyd. 3. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

RUSZKOWSKI, M., 2014. Eufonia a frekwencja wariantywnych form fleksyjnych. *Linguistica Copernicana*, 11, 183–191.

SAMBOR, J., 1972. *Słowa i liczby. Zagadnienia językoznawstwa statystycznego*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

SKUBALANKA, T., KSIĄŻEK-BRYŁOWA, W., 1992. *Wariantywność polskiej fleksji*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

STEIN, J., ZAWILIŃSKI, R., 1907. *Gramatyka języka polskiego dla szkół średnich*. Kraków–Warszawa: Księgarnia G. Gebethnera i Sp., Księgarnia Michała Arcta.

STRUTYŃSKI, J., 1997. *Gramatyka polska*. Kraków: Wydawnictwo Tomasz Strutyński.

SZOBER, S., 1938. *Słownik ortoepiczny*. Warszawa: Wydawnictwo M. Arcta.

SZOBER, S., 1959. *Gramatyka języka polskiego*. Wyd. 5. Oprac. W. Doroszewski. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

TOKARSKI, J., 1978. *Fleksja polska*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

WALCZAK, B., 1995. *Zarys dziejów języka polskiego*. Poznań: Kantor Wydawniczy SAWW.

WRÓBEL, H., 2001. *Gramatyka języka polskiego*. Kraków: Spółka Wydawnicza „OD NOWA”.

ZIPF, G. K., 1949. *Human Behavior and the Principle of Least Effort*. Cambridge: Addison-Wesley Press.

Marek Ruszkowski

The Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Research interests: Polish grammar, stylistics, statistical linguistics

ALTERNATIVE VARIANTS OF THE TYPE *AMBASADORZY* // *AMBASADOROWIE* IN THE CONTEMPORARY POLISH

Summary

Masculine personal nouns in plural nominative take on inflectional ending *-owie*, which is often alternative to the ending *-y* (more seldom *-i* and *-e*). Categorization of endings *-owie* // *-y* poses a lot of problems, as it is not influenced by morphological factors.

40 pairs of alternative forms of the type *astrologdzy* // *astrologowie*; *profesorzy* // *profesorowie*; *zegarmistrze* // *zegarmistrzowie*, excerpted from a linguistic guidebook from the early 1960s, were subject to analysis. They were verified in terms of norm and frequency. The first verification was based on determinations contained in the *Polish Academy of Science Great Normative Dictionary of Polish / Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*, while *National Corpus of Polish* was the basis of the second one. Comparison of a linguistic norm from half a century ago and the contemporary one shows that not all variants considered correct 50 years ago are acceptable today. A quantitative analysis proves that the law of linguistic economy works in general, meaning that the shorter form prevails in terms of frequency (the number of syllables is the measure of length). The choice of the longer form (with ending *-owie*) is presumably motivated by euphonic, semantic and stylistic factors.

KEYWORDS: plural nominative, alternative variants of inflectional endings, language norm, frequency.